

Theorie en lastige woorden les 2 – blad 1

Doel: Om te lezen

Ambachtslieden hadden hun bedrijf aan huis.

Handel en ambachten

In de tijd van monniken en ridders waren er bijna geen steden. De boeren zorgden zelf voor wat ze nodig hadden. Na het jaar 1000 veranderde dat: betere werktuigen zorgden voor grotere oogsten. Voedsel dat de boeren overhielden, verkochten ze op de markt. Zo kwam er steeds meer handel. Handelaren gingen langs drukke handelswegen wonen. Ook ambachtslieden begonnen hier hun **bedrijven**. Mensen met hetzelfde beroep

werkten samen in een vereniging, een **gilde**. Het gilde maakte regels over de kwaliteit en prijs van producten en over onderwijs. Plekken waar veel handelaren en ambachtslieden woonden, groeiden uit tot steden, dat heet **verstedelijking**. Door de handel werd geld steeds belangrijker. Ook werden de eerste banken opgericht, zodat handelaren niet langer met veel geld hoefden te reizen. Dat was een stuk veiliger.

het ambacht

Beroep of werk waarbij je iets met je handen maakt.

het bedrijf

Plaats waar iets gemaakt of gedaan wordt om geld te verdienen.

het/de gilde

Vereniging van mensen met hetzelfde beroep.

de verstedelijking

Ontstaan en groei van steden.

Zelfstandige steden

Een stad lag op het grondgebied van een heer, daarom was hij de baas over de stad. Maar de inwoners, burgers, wilden liever hun eigen regels maken. Vaak vond de heer dat goed, maar hij liet de stad er wel voor betalen. Door het kopen van die **stadsrechten** werd de stad **zelfstandig** en had de heer er minder te zeggen. In de stad waren de schout en de schepenen de baas. Zij maakten de regels waar iedereen zich aan moest houden. Wie dat niet deed, werd opgepakt door de rakkers, de hulpjes van de schout. De schepenen bepaalden welke straf iemand kreeg. Een dief bijvoorbeeld werd op het marktplein vastgezet en door het publiek met rottend afval bekogeld.

Het marktplein was de belangrijkste plek in de stad.

stadsrechten

Een stad die stadsrechten kocht, mocht zelf regels en wetten maken.

zelfstandig

Als je voor jezelf zorgt.

de schout

Vroeger het hoofd van de politie.

de schepenen

Bestuurden een middeleeuwse stad.

de rakker

Soort politieagent in de middeleeuwse stad.

4 2

Theorie en lastige woorden les 2 – blad 2

Doel: Om te lezen

In Haarlem staat nog steeds een stadspoort uit de middeleeuwen.

Vrije burgers

Een boer die één jaar en één dag in de stad leefde, was een vrij burger! De heer had niks meer over hem te zeggen. In de hoop op een beter leven, trokken veel boeren daarom naar de stad. Hoewel alle mensen in de stad vrij waren, hadden ze niet allemaal dezelfde rechten. Alleen rijke burgers mochten bijvoorbeeld meebeslissen over het bestuur van de stad. Rondom de stad stond een dikke muur. Wie naar binnen wilde,

moest door een poort. Strenge wachters hielden in de gaten wie de stad in en uit ging. Door de muur was er weinig ruimte in de stad. De houten huizen stonden dicht op elkaar en als er brand uitbrak, brandde vaak een groot deel van de stad af. Ook was het vies in de stad, want de inwoners gooiden hun afval gewoon op straat. Hierdoor braken er vaak besmettelijke ziektes uit.

besmettelijk

Als een ziekte makkelijk van de ene op de andere persoon wordt overgedragen.

Steden werken samen

In de middeleeuwen was reizen heel gevaarlijk. Woeste piraten vielen schepen van handelaren aan om de lading te stelen. Om de piraten te stoppen, spraken een aantal steden in Noord-Europa af om te gaan samenwerken. Ze noemden hun groep de **Hanze**. Voortaan gingen handelaren uit deze steden samen op reis, dat was veiliger. Maar veiligheid was niet de enige reden om samen te werken. Handelaren die samen veel spullen

kochten, zoals hout of graan, kregen korting. De Hanzesteden maakten samen betere afspraken, bijvoorbeeld over het betalen van minder tol. Om de handel eerlijk te laten verlopen, gebruikten alle leden van de Hanze dezelfde munten, maten en gewichten. Belangrijke Hanzesteden in Nederland waren Zwolle, Kampen, Deventer en Zutphen.

Schepen van de Hanze komen aan in Hamburg.

de Hanze

Samenwerking van handelssteden aan de Noordzee en de Oostzee.

de korting

Deel van een bedrag dat je niet hoeft te betalen.